

Małgorzata Boba

Maria Michłowicz

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

Przygoda z e-ocenianiem

dimidium facti, qui coepit, habet
Horacy

Wstęp

Kurs e-oceniania w ramach projektu *Monitorowanie efektu egzaminatora oraz przygotowanie wprowadzenia oceniania z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych (elektronic marking)* realizowany przy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie i współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego miał na celu przygotowanie trenerów do prowadzenia szkoleń, których uczestnikami będą egzaminatorzy oceniający również prace w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego.

W kontekście celów projektu wyraźnie zaakcentowano trzy obszary działań skierowane na realizację idei e-oceniania. Pierwszy istotny obszar odnosił się do zagadnień szkoleniowych i tu należy wymienić udostępnienie kursu za pomocą serwisu elektronicznego, a także przygotowanie szkolenia stacjonarnego wzmacniającego oddziaływanie w tym obszarze działań. Następnym ważnym obszarem poddanym analizie badawczej uczyniono relacje odniesień modelu symulacyjnego pilotażowego zastosowania e-oceniania. Natomiast trzeci obszar dotyczył możliwości wdrożenia przetestowanych rozwiązań systemowych w systemie egzaminów zewnętrznych. Należy podkreślić, że cele projektu, uzupełniając się wzajemnie, pozwoliły spojrzeć na wyszczególnione zagadnienia z różnych perspektyw, dając tym samym pełniejszy obraz analizowanego zjawiska.

Zakres tematyczny niniejszego artykułu ujmuje zagadnienia z punktu widzenia pierwszego obszaru zagadnień, czyli szkolenia egzaminatorów.

Szkolenie obejmowało dwa etapy. Pierwszy etap trwał od marca do czerwca i obejmował pracę w serwisie elektronicznym, za pośrednictwem komputera. Natomiast 1 lipca rozpoczął się kolejny etap, w którym – obok zajęć w formie e-nauczania – przewidziano szkolenie typu „face to face”, czyli szkolenia stacjonarne. Propozycja tematyczna kursu została skierowana do konkretnych odbiorców, doświadczonych praktyków wpisanych do rejestru egzaminatorów egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej. Szkolenie dedykowane było przede wszystkim dla przewodniczących zespołów egzaminatorów okręgowych komisji egzaminacyjnych w całym kraju. Uczestnikami kursu byli egzaminatorzy-weryfikatorzy, a także koordynatorzy - pracownicy okręgowych komisji egzaminacyjnych – odpowiedzialni za humanistyczną część egzaminu

gimnazjalnego. Wszyscy kursanci posiadali duże doświadczenie w zakresie kryterialnego punktowania odpowiedzi uczniowskich w tradycyjnym ocenianiu (udział w sesjach egzaminacyjnych od 2003 roku powyżej 80% wskazań). Należy wyraźnie podkreślić, że uczestnikami kursu byli ludzie dorośli, egzaminatorzy posiadający duże doświadczenie zawodowe (staż pracy od 17 do 30 lat pracy), którzy znali treści programowe kursu, rozwiązywali bieżące problemy oraz doświadczyli wagi odpowiedzialności personalnych decyzji¹. W założeniach programowych szkolenia określono także niezbędną wiedzę wstępną w zakresie podstawowych umiejętności w zakresie posługiwania się komputerem i Internetem, mając na uwadze przygotowanie egzaminatorów do punktowania odpowiedzi uczniowskich za pomocą sieci, jak również zwrócono uwagę na umiejętności interpersonalne związane z pracą z zespołem ludzkim oraz znaczenie doświadczenia w prowadzeniu szkoleń z osobami dorosłymi.

Kurs e-oceniania w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego rozpoczęło 100 osób, a ukończyło szkolenie w zakresie przygotowania przewodniczących zespołów egzaminatorów do e-oceniania 82 osoby. W pilotażu w charakterze egzaminatorów brało udział 76 osób, w charakterze przewodniczących zespołów egzaminatorów 5 osób – 1 osoba pełniła funkcję koordynatora e-ośrodka oceniania. W szkoleniu egzaminatorów i pilotażu uczestniczyło 2 obserwatorów².

Przygotowanie do praktycznego zastosowania punktowania z wykorzystaniem systemu elektronicznego (e-oceniania) rozpoczęło się w marcu 2008 roku. Kurs e-oceniania cieszył się dużą aprobatą. Akceptacja przejawiała się w aktywności na forach dyskusyjnych oraz zaangażowaniu uczestników zajęć stacjonarnych.

E-nauczanie

Kształcenie na odległość obejmowało 9 tematów dotyczących oceniania na ekranie komputera oraz wybranych zagadnień z systemu egzaminów zewnętrznych. Właściwy kurs poprzedzały dwa bloki tematyczne służące oswojeniu treści i formy kursu:

1. Zanim zasiądziesz do e-oceniania.
2. Szkolenie z Moodle.

W pierwszym bloku tematycznym ważną funkcję odgrywało forum pozwalające nawiązać kontakt uczestnikom kursu, pochodzącym z różnych krańców Polski. Celem jego funkcjonowania wydaje się być zatem – przede wszystkim – integracja uczestników kursu. Istotne znaczenie miało uruchomienie kolejnego bloku tematycznego, dotyczącego zasad funkcjonowania serwisu Moodle. Prowadzący zadbali o dostarczenie uczestnikom kursu ważnych informacji o zasadach działania w różnych formach aktywności dostępnych w serwisie.

---

¹ F. Kulon, P. Majkut, *Raport z badań postaw egzaminatorów wobec zmian za pomocą Kwestionariusza gotowości do zmiany – ocena przydatności narzędzia badawczego* – materiały w dokumentacji projektu, Kraków 2008.

² B. Frąszczak, M. Michłowicz, E. Modrzewska, *Egzamin gimnazjalny część humanistyczna. Pilotaż e-oceniania*, materiały pokonferencyjne, Warszawa 2009.

Uwzględnili przy tym rolę uczestnika kursu i jego administratora. Bardzo pomocne było uaoacznienie funkcjonowania Moodle'a w trzech filmach-prezentacjach. Pomocny okazał się wymóg utrwalenia nabytych wiadomości i umiejętności poprzez rozwiązanie quizów.

Dzięki tym blokom tematycznym uczestnicy kursu zostali wprowadzeni w kwestie merytoryczne związane z funkcjonowaniem e-oceniaia. Drugi blok przygotowywał każdego uczestnika do technicznego użytkowania serwisu, za pomocą którego kursant aktywizował się podczas szkolenia. Znajomość serwisu Moodle warunkowała bowiem zdobywanie informacji, dzielenie się wiadomościami i umiejętnościami z innymi uczestnikami kursu oraz utrwalanie wiadomości, np. w zadaniach domowych.

Do dyspozycji prowadzących przez cały czas trwania kursu była tablica ogłoszeń, na której ukazywały się ważne dla uczestników kursu informacje.

Kurs on-line zawierał także elementy samokształcenia. Jego uczestnicy mogli poszerzyć zakres wiadomości z wybranych tematów poprzez korzystanie z opcji *chcesz wiedzieć więcej*, w której zamieszczano dodatkowe informacje (dodatkowe zasoby). Dzięki prezentacji tych materiałów kursanci mogli np. dowiedzieć się, jak funkcjonuje system egzaminów zewnętrznych w Holandii lub mogli przekonać się, z jakimi problemami musieli zmierzyć się pionierzy e-oceniaia z Wielkiej Brytanii. Mogli również poszerzyć własne doświadczenia o zapoznanie się z materiałami w języku obcym i dzięki temu zetknąć się z zagadnieniami e-oceniaia, wynikającymi z zastosowania tego systemu w praktyce. Podkreślić należy, iż kurs e-oceniaia miał na celu nabycie oraz poszerzenie umiejętności posługiwania się platformą Moodle przez egzaminatorów uczestniczących w szkoleniu w perspektywie projektu oceniaia z wykorzystaniem sieci (elektronik marking).

Po 1 lipca 2008 pojawiały się kolejne tematy. Ich wykaz oraz zainicjowane wraz z nimi formy kształcenia prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Wykaz bloków tematycznych oraz form kształcenia w elektronicznym serwisie e-oceniaia

Temat bloku	Forum dyskusyjne	Lekcja	Quiz (test)	Zadanie domowe
Wprowadzenie do e-oceniaia	▪	▪	▪	
Jak wprowadzany był system egzaminów [zewnętrznych]?	▪	▪		▪
Teoria pomiaru dydaktycznego	▪		▪	
Efektywne zarządzanie zespołem egzaminatorów w okresie zmiany	▪	▪		
Ocenianie tradycyjne	▪			▪
Komunikowanie wyników pomiaru	▪	▪		▪
Ćwiczenia praktyczne z e-oceniaia	▪			▪

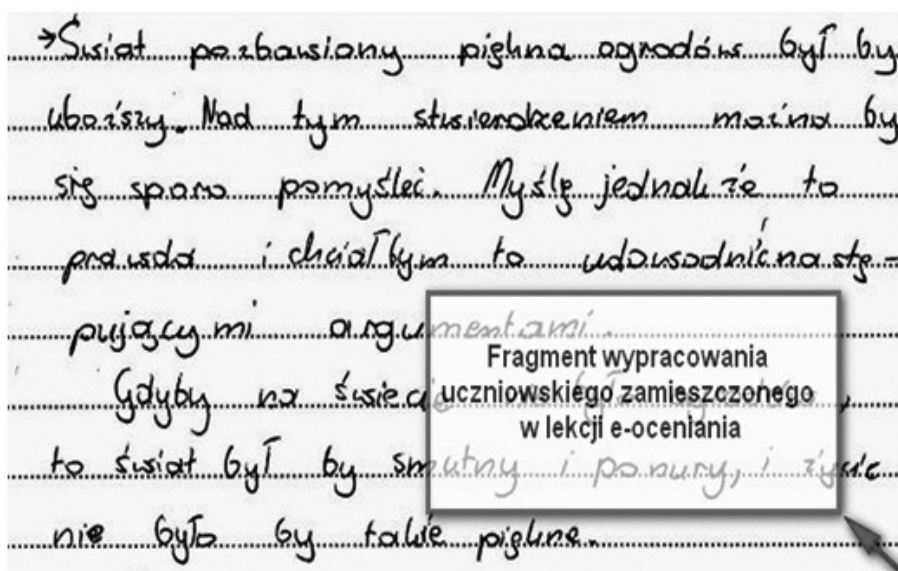
Jak zaprezentowano w tabeli 1., kurs w formie e-nauczania charakteryzował się różnorodnością form. Jego uczestnicy mieli okazję zmierzyć się z forum dyskusyjnym, lekcją i testem on-line. Dodatkowo musieli uczestniczyć w głosowaniach oraz ankietach łączących się z wyrażaniem opinii, samooceną oraz przekazywaniem informacji na temat własnego doświadczenia.

Istotnym elementem kursu on-line w przygotowaniu przyszłych trenerów e-oceniań wydaje się być kształtowanie poczucia współodpowiedzialności za przyszły kształt kursu. Zakres wymagań, tematyka dyskusji, sposób sformułowania odpowiedzi do niektórych zadań domowych mogą stać się inspiracją do opracowania materiałów szkoleniowych, kiedy szkolenia e-oceniań z charakteru pilotażowego przejdą w kursy usystematyzowane. Podobną rolę zdawał się pełnić tworzony przez uczestników słownik pojęć. Uczestnicy kursu poszerzyli w nim intencje prowadzących i – obok pojęć występujących w treści kursu – pojawiły się w słowniku terminy łączące się z punktowaniem w formie elektronicznej oraz pomiarem dydaktycznym i diagnostyką edukacyjną. Warto odnotować, że hasła zamieszczone w słowniku były adekwatne do zagadnień ujętych w poszczególnych blokach tematycznych. Uczestnicy przywoływali zatem pojęcia z zakresu kształcenia na odległość: e-oceniań i e-nauczania, teorii pomiaru dydaktycznego, komunikowania wyników. Podobnie jak każde forum dyskusyjne słownik umożliwiał wymianę wiadomości gromadzonych indywidualnie przez każdego z uczestników kursu.

Każdemu nowemu blokowi tematycznemu towarzyszyło forum dyskusyjne. Jego zakres był kierunkowany tematem bloku oraz wytycznymi prowadzących. Udział w forum dyskusyjnym umożliwiał wypowiedzenie się kursantów na wskazany temat. Stwarzał także sytuacje, w których następowała wymiana wiadomości, a także – niekiedy – praktycznych rozwiązań nauczycieli. Forum dyskusyjne aktywizowało uczestników kursu. W naturalny sposób wdrażało ich do przyjęcia czynnej postawy wobec poruszanych zagadnień oscylujących wokół punktowania w systemie elektronicznym. Dwa bloki tematyczne: efektywne zarządzanie zespołem egzaminatorów oraz ćwiczenia praktyczne z e-oceniań zawierały treści obecne także na zajęciach stacjonarnych.

Istotne wydaje się przywołanie w tym miejscu elementu przygotowującego uczestników kursu do pilotażu pod względem merytorycznym, ale także praktycznym. Lekcja *Wstęp do e-oceniań* udostępniona w module *Wprowadzenie do e-oceniań – ćwiczenia wstępne* w swoich celach koncentrowała się przede wszystkim na umiejętności sprawnego posługiwania się materiałem będącym integralną częścią proponowanego zasobu. Nowa technologia wymaga kształtowania nowych umiejętności, tak więc egzaminator powinien umieć zastosować schemat punktowania zadania do oceny jego rozwiązania przedstawionego w postaci obrazu na ekranie komputera, a także podejmować trafne decyzje w trakcie oceniania zadań otwartych. Można stwierdzić, że było to podstawowe doświadczenie oswojenia kursantów z nową techniką pracy, a w konsekwencji z dobrym przygotowaniem do zajęć laboratoryjnych w Krakowie, w trakcie których uczestnicy poznali możliwości zaawansowanego programu e-Marker®

opracowanego przez firmę DRS. Lekcja przygotowała uczestników do symulacji e-oceniań, pokazując wyraźnie, iż odpowiedzi uczniowskie do punktowania przez egzaminatora będą pobierane przez sieć, a punktacja egzaminatora będzie zaznaczana w systemie elektronicznym. Kwestia weryfikacji i informacji zwrotnej została przeciwuczona w formie opcji zastosowanej w narzędziu - *przejdź dalej* lub *wrót na poprzednią stronę* - w zależności od podjętej decyzji punktowej przyznania lub nieprzyznania punktu za odpowiednie kryterium opisane w schemacie punktowania. Poniższy widok klipu (rys. 1.) wizualizuje fragment wypracowania uczniowskiego punktowanego w lekcji *Wstęp do e-oceniań*.

Rys. 1. Widok fragmentu wypracowania uczniowskiego zamieszczonego w lekcji e-oceniań

Lekcja *Wstęp do e-oceniań* pozwoliła przeciwuczyc również istotne ze względu na cele pilotażu aspekty punktowania odpowiedzi uczniowskich za pomocą komputera. Umiejętność odczytywania schematu punktowania na ekranie monitora komputera z równoczesną interpretacją poszczególnych kryteriów zgodnie z przyjętym schematem punktowania jest istotną umiejętnością potrzebną e-egzaminatorowi – analogicznie sprawne zaznaczanie punktów w systemie elektronicznym (rys. 2.).

II. Kompozycja* (0-3)

30.2.1. Trójdzielność kompozycji (treściowe i graficzne /segmentacja tekstu – stosowanie np. bloku/ wyodrębnienie zasadniczych części pracy: wstępu, rozwinięcia, zakończenia).

30.2.2. Spójność tekstu.

**Fragment schematu
punktowania
zamieszczonego w lekcji
e-ocenie**

30.2.3. Logiczne uporządkowanie tekstu.

Opcja do wyboru

0 pkt

1 pkt

Rys. 2. Widok fragmentu schematu punktowania wraz z opcją wyboru punktacji zamieszczony w lekcji e-ocnienia

Istotne było także to, aby uczestnicy projektu obyli się z ekranem monitora komputera i zetknęli się z różnymi aplikacjami, a także możliwością intuicyjnej nawigacji.

Szkolenie „face to face”

Podobnie jak stopniowo oswajano uczestników kursu z nowym systemem szkolenia na odległość, tak – można uznać – że stopniowo dążono do powstania i zacieśnienia więzi międzyludzkich. Pierwsze zajęcia stacjonarne odbywały się bowiem w gronie znanych osób – w miastach stanowiących siedzibę danej OKE. Przyjęcie takiego rozwiązania organizacyjnego mogło służyć wzmocnieniu poczucia bezpieczeństwa uczestników kursu.

Istotne jest drugie podobieństwo. Zajęcia stacjonarne, podobnie jak kształcenie na odległość, cechowała zróżnicowana forma. Podczas pierwszych spotkań dominowały wykłady z prezentacjami. One zajęły pierwszą część zajęć. Druga poświęcona była spotkaniu z psychologiem. Warsztaty z psychologiem wzbogacało konwersatorium. Całość poświęcona była zarządzaniu w okresie zmian. Wprowadzenie nowej formy oceniania, z wykorzystaniem komputera, łączyło się dla egzaminatorów – w tym uczestników kursu – z wprowadzeniem zmian, od sposobu konstruowania zadań po zaznaczenie decyzji o przyznaniu lub nieprzyznaniu uczniowi punktu. Natomiast zajęcia odbywające się w połowie listopada miały zdecydowanie warsztatowy charakter. Polegały na symulacji pracy zespołu egzaminatorów oceniających odpowiedzi uczniowskie do różnych typów zadań.

Szkolenie bezpośrednie wprowadzało uczestników kursu w zagadnienie elektronicznego oceniania. Poszczególne treści łączące się z nową formą punktowania prezentowały osoby z Zespołu Projektowego, w tym koordynator całego projektu: dr Henryk Szaleniec. Zajęcia stacjonarne umożliwiały spotkanie prowadzących z uczestnikami kursu oraz przekazanie zadań domowych, w których

– eksperymentatorsko – niektóre prace uczniów zostały uporządkowane według poszczególnych zadań i punktowane odpowiedziami do kolejnych poleceń. W ten sposób ocenianie tradycyjne zostało wplecione w punktowanie elektroniczne. Zadaniem uczestników kursu było bowiem zapisanie swoich decyzji w systemie elektronicznym – udostępnionej aplikacji MOTIE. Uczestnicy kursu pokonali tym samym pierwszy krok do przeprowadzanego w połowie listopada pilotażu.

Pilotaż, czyli ćwiczenia praktyczne z e-oceniania, odbył się w Krakowie w dniach 15 i 16 listopada 2008 r. (wcześniej 8 i 9 listopada w analogiczny sposób przygotowano przewodniczących losowo wybranych zespołów e-egzaminatorów) i polegał na czynnym e-ocenianiu przez e-egzaminatorów, którzy w przyszłości mają zostać trenerami egzaminatorów oceniających odpowiedzi uczniów na ekranie monitora komputerowego. Dla zainicjowania ich aktywności wykorzystano oprogramowanie angielskiej firmy DRS. E-egzaminatorów części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego, podzielonych na 5 grup, pracujących w Zespole Szkół Energetycznych przy ul. Loretańskiej 16 w Krakowie. Zajęcia rozpoczynało spotkanie plenarne, podczas którego zostały zaprezentowane przewodniczące poszczególnych grup. Plan zajęć stacjonarnych uczestnicy otrzymali wcześniej wraz z innymi materiałami, w tym broszurą przedstawiającą funkcjonowanie oprogramowania.

Warto odnotować, że niezwykle cennym zjawiskiem było zintegrowanie uczestników pilotażu. Było odczuwalne, iż osoby biorące udział w pilotażu łączy wspólny cel. Także prowadzące poszczególne grupy wykonywały powierzone im zadania nie tylko profesjonalnie, ale z dużym zaangażowaniem. Miały poczucie wagi problemu, związanego z wprowadzeniem nowej formuły oceniania. W uwagach przekazywanych do raportów zawarto komentarze dotyczące nowych możliwości stwarzanych przez zastosowanie tej formuły oraz wyrażano aprobatę dla tego sposobu oceniania³.

Działania prowadzących wspierał koordynator mający kontakt z osobami odpowiedzialnymi za realizację zadań na poziomie części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego, czyli administracją oraz przedstawicielami angielskiej firmy DRS. Dodatkowo informację o przebiegu pilotażu urozmaicała przeprowadzana w jego trakcie obserwacja, pozwalająca na sformułowanie – na gorąco – kilku wniosków.

Wnioski z obserwacji:

1. Niezbędne wydaje się wsparcie osoby/osób po raz pierwszy pracujących z programem. Instrukcja papierowa nie jest wystarczająca. Cenne okazało się współdziałanie w grupach, w których – wśród uczestników – można było zaobserwować różny stopień opanowania obsługi komputera, czyli podstawowego narzędzia pracy. Wymiana informacji była bardzo potrzebna. Istotne jest opracowanie zakresu przekazywanych informacji (ich analiza, uporządkowanie i selekcja).

³ F. Kulon, P. Majkut, *Raport opisowy z badań opinii egzaminatorów po pilotażu e-oceniania w listopadzie 2008 roku* – materiały w dokumentacji projektu, Kraków 2008.

2. Warto rozważyć, jaką informację, na jakim etapie przekazywać i w jaki sposób.
3. Bardzo ważnym elementem związanym ze stosowaniem oprogramowania jest postawa wobec schematu punktowania. Stąd ważne jest takie przygotowanie materiałów, z których będzie korzystał egzaminator, jakie nie będzie generowało żadnych wątpliwości co do trafności decyzji w zakresie stosowania zasad przyznawania punktu/punktów (w ocenianiu tradycyjnym uszczegółowienie schematu punktowania odbywa się po spotkaniu ogólnokrajowym).
4. Ujednolicenie znaczenia pojęć związanych nie tylko z oprogramowaniem, ale w ogóle pojęć pojawiających się w materiałach instruktażowych.
5. Takie opracowanie materiałów szkoleniowych, które stworzy poczucie bezpieczeństwa u e-egzaminatorów. Wiele już zostało poczynione. Oby dalsze działania miały na celu przybliżenie każdemu tej nowej formy oceniania.
6. Warto rozważyć wszystkie plusy i minusy modyfikacji oprogramowania pod względem możliwości zmiany decyzji (w wersji stosowanej podczas pilotażu można było zmienić punktację tylko o 1 klip wcześniej.)

Każdy z uczestników pilotażu otrzymał materiały pomocnicze (broszura *Pilotaż e-oceniania*) zachęcające do udziału w tym ważnym dla systemu egzaminów zewnętrznych przedsięwzięciu.

W siedzibie OKE w Krakowie zlokalizowano centrum administrujące pilotażu. W jednej sali obecni byli administratorzy ze wszystkich typów egzaminu objętych pilotażem oraz osoby wspierające z firmy DRS. Mogli oni śledzić na ekranach komputerów postęp w ocenianiu prac w poszczególnych zespołach oraz interweniować w sytuacjach szczególnych.

Podsumowanie

Przygoda z e-ocenianiem trwała 10 miesięcy – od marca do grudnia 2008 r. Dzięki niej udało się uczestnikom kursu doświadczyć przyszłości. Komputer w sferze egzaminów zewnętrznych stał się narzędziem. Można sobie wyobrazić, że tak jak zastępuje długopis w pracy egzaminatora, tak wkrótce zapis elektroniczny zastąpi tradycyjne metody zapisu w pracy nauczyciela i ucznia. Nowe narzędzie stwarza nowe możliwości. Na pewno nie jest się w stanie uniknąć wszystkich raf, które można napotkać, wdrażając zmianę, ale organizacja kursu i pilotażu była etapem przybliżającym do realnej sytuacji elektronicznego punktowania, stanowiącego przyszłość systemu egzaminów zewnętrznych.

E-ocenianie wpisuje się w elektroniczny sposób komunikowania się, który cechują sprawność i ekonomiczność. Jako takie stanowi znak czasów i – wcześniej czy później – okoliczności życiowe zmuszą do jego wdrożenia. Warto, aby znalazły się wtedy osoby, które będą potrafiły podzielić się z innymi własnym doświadczeniem związanym z użytkowaniem tego systemu. Warto, aby znalazły się osoby, które pomogą przyswoić sobie tajniki nowego sposobu punktowania w sposób przyjazny

dla nowych użytkowników. Początkowo bowiem korzystanie z narzędzia, jakim w e-oceniu staje się komputer, wydawać się może czymś odbiegającym od znanych i oswojonych metod pracy. Tymczasem jest to tylko narzędzie, które odpowiednio oswojone, może spełniać funkcje czysto użytkowe, bez wzbudzania negatywnych emocji. Cały kurs oraz kończący go pilotaż był wartościowym doświadczeniem, ponieważ przywoływał inne rozwiązania, które zostały skonfrontowane z polskimi realiami. Ważne także okazało się doświadczenie oceniania w praktyce z wykorzystaniem e-Markera®, które dało wiele satysfakcji uczestnikom pilotażu. Dodatkowym elementem oswojenia nowego systemu jest możliwość jego skonfrontowania z tradycyjnym ocenianiem, na co zwracano uwagę w trakcie trwania kursu. Równie istotnym elementem szkolenia on-line było od początku spotkań w sieci budowanie poczucia odpowiedzialności za kształt kursu, a co za tym idzie, za odpowiedzialne wdrażanie w przyszłości mechanizmów e-ocenia w system egzaminów zewnętrznych w Polsce. Wydaje się, iż mimo niewątpliwych osiągnięć w realizacji celów szkolenia, warto w następnych edycjach kursu usprawniać działania w zakresie niezawodności systemu informatycznego czy organizacji procesu dydaktycznego, a także zwiększenia atrakcyjności szkolenia. Podkreślić należy, iż strategia kursu i styl prowadzenia składają się na atmosferę inspiracji, wzmacniając równocześnie relacje interpersonalne i motywując uczestników do doskonalenia się w przewidzianych zakresach tematycznych.

Raport kwestionariusza ewaluacji wskazuje, iż e-szkolenie przyczyniło się do podniesienia jakości pracy egzaminatorów zaangażowanych w tworzenie systemu egzaminów zewnętrznych. Uczestnicy często podkreślali, że za najbardziej cenne w projekcie uważają to, iż mogli poznać nie tylko teorię, ale i praktykę oceniania elektronicznego, a sugestie i uwagi, które formułowali, zostaną wzięte pod uwagę przy wdrażaniu nowego systemu. Cenna jako wartość sama w sobie, okazała się także otwartość prowadzących na sugestie uczestników kursu. Ten szczególnie rodzaj empatii wpłynął na podniesienie jakości pracy uczestników szkolenia. Kursanci swoją opinię wyrażali jednoznacznie w kwestionariuszu ewaluacji, wyrażając wprost pozytywne nastawienie do realizowanego przedsięwzięcia. Warto w tym miejscu przytoczyć wypowiedzi uczestników szkolenia na temat wartości samego uczestnictwa w realizacji projektu: *Było to twórcze przedsięwzięcie, które zdecydowanie wpłynie na jakość oceniania* lub inna wypowiedź podkreślająca pionierski charakter przedsięwzięcia: *Cenię sobie to, że uczestniczyłam w pierwszej grupie realizującej projekt i miałam poczucie, że coś nowego powstaje przy moim skromnym udziale*⁴.

---

⁴ B. Frąszczak, M. Michłowicz, E. Modrzewska, *Egzamin gimnazjalny część humanistyczna. Pilotaż e-ocenia*, materiały pokonferencyjne, Warszawa 2009.

Bibliografia:

1. Aronson E., *Człowiek istota społeczna* PWN, Warszawa 2006.
2. Frąszczak B., Michłowicz M., Modrzewska E., *Egzamin gimnazjalny część humanistyczna. Pilotaż e-oceny – materiały pokonferencyjne*, Warszawa 2009.
3. Kulon F., Majkut P., *Raport opisowy z badań opinii egzaminatorów po pilotażu e-oceny w listopadzie 2008 roku* – materiały w dokumentacji projektu, Kraków 2008.
4. Kulon F., Majkut P., *Raport z badań postaw egzaminatorów wobec zmian za pomocą Kwestionariusza gotowości do zmiany – ocena przydatności narzędzia badawczego* – materiały w dokumentacji projektu, Kraków 2008.
5. Szaleniec H., Dubiecka A., *Monitorowanie efektu egzaminatora oraz przygotowanie wprowadzenia oceny z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych (electronic marking)*. Zapis koncepcji projektu – materiały w dokumentacji projektu, Kraków 2007.
6. Wieczorkowska G., Madey J., *Dekalog edukacji internetowej*, [w:] *Uniwersytet wirtualny: model, narzędzia, praktyka*, - materiały pokonferencyjne, Warszawa 2007.